

Sygn. akt I ACa 56/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lipca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący Sędzia:	Ewa Jastrzębska
Sędziowie :	Anna Bohdziewicz del. Tomasz Tatarczyk (spr.)
Protokolant :	Barbara Białożyt

po rozpoznaniu w dniu 11 lipca 2019 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa Banku (...) Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko I. K.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 9 października 2018 r., sygn. akt II C 633/17,

1) zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że :

a) zasądza od pozwanej na rzecz powoda 109 302,39 (sto dziewięć tysięcy trzysta dwa i 39/100) złotych oraz odsetki :

- od kwoty 104 927,73 (sto cztery tysiące dziewięćset dwadzieścia

siedem i 73/100) złotych umowne wynoszące 9,71 % rocznie lecz nie

więcej, niż odsetki maksymalne, od dnia 22 sierpnia 2016 r.,

- od kwoty 4 374,66 (cztery tysiące trzysta siedemdziesiąt cztery

i 66/100) złotych ustawowe za opóźnienie od dnia 20 kwietnia 2017 r.;

b) zasądza od pozwanej na rzecz powoda 10 885 (dziesięć tysięcy osiemset osiemdziesiąt pięć) złotych z tytułu kosztów procesu;

c) nakazuje pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Katowicach 852 (osiemset pięćdziesiąt dwa) złote z tytułu wydatków;

2) zasądza od pozwanej na rzecz powoda 9 516 (dziewięć tysięcy pięćset szesnaście) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

Anna Bohdziewicz	Ewa Jastrzębska	Tomasz Tatarczyk
------------------	-----------------	------------------

Sygn. akt I ACa 56/19

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 9 października 2018 r. Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił powództwo, którym powód dochodził zapłaty przez pozwaną 109 302,39 zł i odsetek z tytułu pożyczki i orzekł o kosztach procesu rozstrzygnięcie uzasadniając w następujący sposób : Pozwana, jako pożyczkobiorca, podpisała z powodem umowę z 10 grudnia 2014 r. Przed podpisaniem umowy złożyła wniosek o udzielenie pożyczki. Podjęła się spłaty pożyczki. Pismem z 25 sierpnia 2016 r. powód złożył oświadczenie, że rozwiązuje z pozwaną umowę z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia. W wypowiedzeniu wskazano, że rozwiązanie umowy zobowiązuje pozwaną do niezwłocznego zwrotu kwoty należności głównej wraz z odsetkami, opłatami i prowizjami należnymi powodowi. Pismem z 21 lutego 2017 r. pozwana została wezwana do zapłaty kwoty zadłużenia w wysokości 114 298,93 zł., powstałego wobec braku realizacji przez nią zobowiązania z umowy. W wezwaniu wskazano, że na kwotę zadłużenia składa się kapitał wynoszący 104 927,73 zł., odsetki umowne w kwocie 9 223,08 zł. i opłaty 148,12 zł. Za miarodajną uznać należało opinię biegłej z zakresu grafologii. Nie zachodziły podstawy do przyjęcia w ślad za twierdzeniami pozwanej, że nie zawarła ona umowy z 10 grudnia 2014 r. i w rezultacie, że nie była stroną tej umowy. Oddaleniu podlegał wniosek pozwanej o zawieszenie postępowania do czasu zakończenia postępowania karnego oraz jej wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu bankowości w celu ustalenia przepływu środków na kontach bankowych pozwanej. Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę o kredyt w wysokości nie większej niż 255 550 zł albo równowartości tej kwoty w walucie innej niż waluta polska, który kredytodawca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi, przy czym w myśl ust. 2, za umowę o kredyt konsumencki uważa się w szczególności umowę pożyczki w rozumieniu art. 720 k.c., umowę kredytu w rozumieniu przepisów prawa bankowego. Natomiast w myśl art. 78a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, przepisy ustawy stosuje się do umów kredytu i pożyczki pieniężnej, zawieranych przez bank zgodnie z przepisami ustawy o kredycie konsumenckim, w zakresie nieuregulowanym w tej ustawie. Ustawa o kredycie konsumenckim nie reguluje odrębnie kwestii wypowiedzania umów pożyczki. Zgodnie z art. 69 ustawy Prawo bankowe, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Natomiast w myśl art. 720 k.c., przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Strony zawarły umowę pożyczki konsumenckiej, jako jedną z form umowy o kredyt konsumencki w myśl art. 3 ust. 2u pkt. 1 ustawy o kredycie konsumenckim, do której zastosowanie w pierwszej kolejności znajdują przepisy prawa bankowego po myśli art. 78a ustawy Prawo bankowe, a w dalszej przepisy kodeksu cywilnego - art. 720-724. Zgodnie z art. 75 ust. 1 i 2 prawa bankowego, który ma zastosowanie do umowy pożyczki konsumenckiej, bank może wypowiedzieć umowę kredytu, gdy kredytobiorca nie dotrzymuje warunków udzielonego kredytu, a termin wypowiedzenia nie może być krótszy niż 30 dni. Jednocześnie art. 75c. ust. 2 prawa bankowego, obowiązujący od dnia 27 listopada 2015 r., stanowi, że jeżeli kredytobiorca opóźnia się ze spłatą zobowiązania z tytułu udzielonego kredytu, bank wzywa go do dokonania spłaty, wyznaczając termin nie krótszy niż 14 dni roboczych, informując

jednocześnie w wezwaniu o możliwości złożenia w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania wezwania, wniosku o restrukturyzację zadłużenia. Umowa łącząca strony spełnia warunki umowy pożyczki konsumenckiej, określonej przepisami ustawy o kredycie konsumenckim i art. 720 k.c. Z treści tej umowy wynika cel jej zawarcia, wzajemne prawa i obowiązki stron, a w szczególności wysokość udzielonej pożyczki, zasady oprocentowania, terminy spłaty, jak i skutki niewywiązania się pożyczkobiorcy z postanowień umowy. Umowa w § 3 ust. 26 reguluje kwestię wypowiedzenia umowy. Bank z powołaniem na zadłużenie dokonał wypowiedzenia pozwanej umowy przy zachowaniu 30-dniowego okresu wypowiedzenia. Wypowiedzenie to nie mogło być jednak uznane za skuteczne. Doszło bowiem do naruszenia przez bank art. 75c prawa bankowego, co podlegało uwzględnieniu z urzędu. Ustawodawca wprowadzając zmianę do ustawy Prawo bankowe poprzez dodanie art. 75c ustawą z 25 września 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych ustaw, w art. 12 ustawy zmieniającej nakazał bankom w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie ustawy dostosować swoją działalność do wymagań określonych w art. 75c, co oznacza, że przepis ten ma zastosowanie także do umów kredytu i pożyczki, zawartych przed dniem wejścia w życie art. 75c. Od momentu wejścia w życie art. 75c bank nie może swobodnie wypowiedzieć umowy, gdy kredytobiorca czy pożyczkobiorca popadł w opóźnienie ze spłatą, lecz najpierw winien doręczyć wezwanie w trybie art. 75c ust. 1 i 2 oraz poczekać do upływu terminu nie krótszego niż 14 dni roboczych. Dopiero po upływie tego terminu i pod warunkiem niezłożenia przez kredytobiorcę/ pożyczkobiorcę wniosku o restrukturyzację bank może złożyć oświadczenie woli w sprawie wypowiedzenia umowy. W przypadku, gdy powyższe przesłanki nie zostały spełnione, czynność prawna banku polegająca na wypowiedzeniu umowy jest nieważna w rozumieniu art. 58 § 1 k.c. Powód nie poprzedził wypowiedzenia umowy pouczeniem pozwanej o prawie złożenia wniosku o restrukturyzację. Obowiązek zawarty w art. 75c ustawy w postaci wezwania kredytobiorcy do zapłaty oraz poinformowania o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację nie może być swobodnie pomijany. Należy mieć na uwadze cel wprowadzonych zmian do prawa bankowego od 27 listopada 2015 r. i skutki, jakie niesie za sobą wypowiedzenie umowy kredytu dla kredytobiorcy, zwłaszcza będącego konsumentem. Ze względu na brak skutecznego wypowiedzenia umowy, wobec niepouczenia pozwanej o prawie złożenia wniosku o restrukturyzację, strony nadal wiąże umowa. Fakt, że pozwana się z niej nie wywiązuje nie daje podstawy do uwzględnienia żądania pozwu opartego na twierdzeniu, że w wyniku wypowiedzenia zasadne jest roszczenie dochodzone pozwem. Powództwo podlegało więc oddaleniu. O kosztach procesu orzeczono po myśli art. 98 k.p.c.

W apelacji powód zarzucił naruszenie prawa materialnego - art. 75c prawa bankowego poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, że brak zastosowania wobec pozwanej procedury, o której mowa w tym przepisie skutkuje nieważnością czynności prawnej banku polegającej na wypowiedzeniu umowy zgodnie z art. 58 § 1 k.c. w sytuacji, gdy art. 75c prawa bankowego nie zawiera takiej sankcji, zaś niedochowanie przez bank procedury, o której mowa może co najwyżej skutkować odpowiedzialnością odszkodowawczą banku, jeżeli na skutek niedochowania tej procedury pozwana poniosłaby szkodę, której źródła będzie można upatrywać w nierzetelnym działaniu banku, naruszenie art. 6 k.c. w związku z art. 3, 217 § 1 i 232 k.p.c. polegające na bezzasadnej ingerencji sądu w zakres postępowania dowodowego poprzez wskazanie, że sąd bierze pod uwagę okoliczność naruszenia przez bank art. 75c prawa bankowego z urzędu, a tym samym wyręczenie strony pozwanej w zakresie zarzutu braku prawidłowego wypowiedzenia umowy pożyczki gotówkowej przez powoda w sytuacji, gdy sama pozwana nie kwestionowała faktu skutecznego wypowiedzenia umowy, wobec czego doszło do naruszenia zasady kontrydiktoryjności w procesie cywilnym, naruszenie art. 230 k.p.c. poprzez błędne niezastosowanie w okolicznościach niniejszej sprawy w sytuacji, gdy pozwana w toku procesu nie kwestionowała faktu skutecznego wypowiedzenia jej przez powoda umowy pożyczki gotówkowej, wobec czego okoliczność ta winna zostać uznana przez sąd za przyznaną, naruszenie art. 316 § 1 k.p.c. poprzez brak zasądzenia na rzecz powoda od pozwanej niespłaconych rat pożyczki, które stały się wymagalne na dzień zamknięcia rozprawy w sytuacji, gdy powód wykazał swe roszczenie co do zasady oraz co do wysokości; domagał się skarżący zmiany wyroku przez uwzględnienie powództwa w całości, zasądzenia od pozwanej kosztów postępowania za obie instancje lub zasądzenia od pozwanej rat wymagalnych na dzień wyrokowania w drugiej instancji i stosownego rozdzielenia kosztów postępowania.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie od powoda kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Wbrew zarzutom apelacji, zasadnie przyjął Sąd Okręgowy, że niedochowanie przez bank wymogów art. 75c ust. 1 i 2 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe skutkuje nieważnością wypowiedzenia umowy kredytu (pożyczki pieniężnej).

Według tej regulacji, w przypadku opóźnienia kredytobiorcy ze spłatą zobowiązania z tytułu udzielonego kredytu bank powinien wezwać go do dokonania spłaty, wyznaczając termin nie krótszy niż 14 dni roboczych, a w wezwaniu powinien poinformować kredytobiorcę o możliwości złożenia, w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania wezwania, wniosku o restrukturyzację zadłużenia. Z mocy ust. 6 art. 75c prawa bankowego przepisy te stosuje się odpowiednio do umów pożyczek pieniężnych.

Stosownie do art. 58 § 1 k.c., czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy.

Wypowiedzenie umowy kredytu (pożyczki pieniężnej) dokonane bez zachowania warunków określonych w art. 75c ust. 1 i 2 ustawy Prawo bankowe, jako sprzeczne z tą ustawą, uważane być musi za nieważne.

W myśl art. 230 k.p.c., sąd może uznać za przyznane fakty, gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń o nich drugiej strony tylko w wypadku, gdy jest to uzasadnione wszechstronnym rozważeniem wszystkich okoliczności sprawy.

Pozwana obronę w procesie oparła na twierdzeniu, że nie wiązała jej w ogóle umowa pożyczki, z której powód wywiódł roszczenia pozwu, gdyż w jej imieniu z przekroczeniem umocowania umowę tę zawarła inna osoba. Nie przeczyła faktowi otrzymania pisma banku rozwiązującego umowę pożyczki za wypowiedzeniem. W tych okolicznościach sprawy nie można było uznać za przyznany przez pozwaną fakt skutecznego wypowiedzenia jej umowy pożyczki.

Zarzut naruszenia art. 230 k.p.c. jest więc nieuzasadniony.

Rzeczą sądu była ocena, czy powód w sposób ważny wypowiedział pozwanej umowę pożyczki i w rezultacie, czy dochodzona pozwem wierzytelność jest wymagalna. Oceny tej powinien był dokonać sąd niezależnie od powołania się pozwanej na nieważność wypowiedzenia albowiem chodziło w tym przypadku o właściwe zastosowanie przepisów prawa materialnego.

Przeciwnie twierdzenia apelacji i wywodzone z nich zarzuty naruszenia prawa procesowego są chybione.

Apelacja odnieść musiała skutek wobec okoliczności naprowadzonych przez powoda w toku postępowania odwoławczego. Ponieważ pozwoliły one na uwzględnienie powództwa w całości, odpadła potrzeba odniesienia się do zarzutu obrazy art. 316 § 1 k.p.c. przez niezasądzenie od pozwanej na rzecz powoda rat pożyczki wymagalnych w chwili zamknięcia rozprawy.

W trakcie postępowania apelacyjnego udokumentował powód fakt wezwania pozwanej do spłaty zobowiązania z tytułu udzielonej jej pożyczki, zawierającego informację o możliwości złożenia w terminie 14 dni od otrzymania wezwania wniosku o restrukturyzację zadłużenia, fakt odrzucenia wniosku pozwanej o restrukturyzację z uwagi na nieprzedłożenie dokumentów, niepodjęcie czynności umożliwiających dokonanie przez bank oceny zdolności kredytowej pozwanej i negatywny wynik oceny jej sytuacji finansowej i gospodarczej, jako niezapewniającej, w razie restrukturyzacji, terminowego regulowania wpłat oraz fakt ponowienia wezwań pozwanej do dokonania spłaty zobowiązania, poprzedzających wypowiedzenie jej umowy pożyczki. Przedstawił powód dowody przesłania pozwanej korespondencji.

Pozwana nie zaprzeczyła faktowi otrzymania tych wezwań, zasłaniała się niepamięcią, twierdziła natomiast, że nie składała wniosku o restrukturyzację zadłużenia.

Z faktu udzielenia pozwanej przez bank odpowiedzi na jej wniosek o restrukturyzację zadłużenia, informującej o odrzuceniu tego wniosku i przyczynach takiej decyzji banku domniemywać można, że z wnioskiem o restrukturyzację pozwana wystąpiła.

Za wykazany przez powoda uznać w tej sytuacji należało fakt, że wypowiedzenie pozwanej umowy pożyczki pieniężnej poprzedził on wezwaniem jej do dokonania spłaty zobowiązania, zawierającym informację o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia. Tym samym spełnił powód wymagania art. 75c ust. 1 i 2 ustawy Prawo bankowe, a dokonane przez niego wypowiedzenie pozwanej umowy pożyczki, z uwagi na niedotrzymanie przez nią warunków jej udzielenia, przewidziane w art. 75 ust. 1 ustawy i w § 3 ust. 26 umowy, jest ważne.

Opóźnienie w zgłoszeniu przez powoda wniosków dowodowych wykazujących dochowanie warunków z art. 75c ust. 1 i 2 prawa bankowego było usprawiedliwione przebiegiem postępowania, w którym pozwana nie kwestionowała trybu wypowiedzenia umowy lecz utrzymywała, że umowa pożyczki powołana w pozwie jej nie wiąże, gdyż zawarta została przez pełnomocnika, który działał na jej szkodę przekraczając zakres udzielonego mu umocowania. O potrzebie powołania nowych dowodów powód dowiedział się z uzasadnienia zaskarżonego wyroku. Należyte rozstrzygnięcie sprawy wymagało uwzględnienia dostępnego materiału dowodowego. W myśl art. 381 k.p.c. dopuścić przeto należało nowe dowody powołane przez powoda w postępowaniu apelacyjnym.

Wskutek wypowiedzenia umowy, cała niespłacona kwota pożyczki, powiększona o należne bankowi odsetki i opłaty stała się wymagalna, o czym stanowi ust. 27 § 3 umowy stron.

Jak ustalił Sąd Okręgowy, z treści umowy pożyczki wynikają wzajemne prawa i obowiązki stron, w szczególności wysokość udzielonej pozwanej pożyczki, zasady oprocentowania, jak i skutki niewywiązania się pożyczkobiorczyni z postanowień umowy.

Nie podważyła pozwana należności określonej w wyciągu z ksiąg bankowych ani wysokości wskazanego tam oprocentowania umownego.

Powództwo podlegało przeto uwzględnieniu w całości, w zakresie odsetek umownych z zastrzeżeniem wynikającym z art. 359 § 2¹ i 2² k.c. O odsetkach ustawowych za opóźnienie orzeczono w oparciu o art. 481 § 1 i 482 § 1 k.c.

Dowód z opinii biegłego z zakresu badania pisma ręcznego pozwolił Sądowi Okręgowemu na zaprzeczenie twierdzeniu pozwanej, że nie zawarła ona z bankiem umowy pożyczki stanowiącej podstawę roszczeń pozwu. Jak bowiem wykazała ta opinia, zarówno podpis na wniosku o udzielenie pożyczki, jak i podpis, którym opatrzone umowę pożyczki, nakreślone zostały przez pozwaną.

W rezultacie nie zachodziły podstawy do zawieszenia postępowania w sprawie do czasu zakończenia postępowanie karnego w uwzględnieniu wniosku pozwanej opartego na jej twierdzeniu, że kwota dochodzona przez powoda składa się na sumę setek tysięcy złotych, które na jej szkodę wyłudzone z systemu bankowego.

Jak wykazało przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe, stroną umowy pożyczki pieniężnej, stanowiącej podstawę żądania powództwa, była pozwana i to do niej powód mógł skierować roszczenia wynikające z tej umowy.

Z przytoczonych względów orzekł Sąd Apelacyjny jak w sentencji wyroku w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c., o obciążeniu pozwanej obowiązkiem zwrotu powodowi, na jego żądanie, kosztów postępowania w obu instancjach – po myśli art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 99 k.p.c.; koszty te objęły opłatę sądową od pozwu i od apelacji, opłatę skarbową za złożenie do akt sprawy dokumentu pełnomocnictwa oraz wynagrodzenie radcy prawnego. Na zasadzie art. 83 ust. 2 w związku z art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i art. 98 § 1 k.p.c. obciążono pozwaną wydatkiem poniesionym tymczasowo przez Skarb Państwa na pokrycie wynagrodzenia biegłej.

SSA Anna Bohdziewicz SSA Ewa Jastrzębska SSO Tomasz Tatarczyk